

SOSYAL POLİTİKA SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE ALTERNATİF BİR YAKLAŞIM OLARAK ZAMAN BANKALARI: TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Saniye KÜÇÜK AKSU ¹
Mükrem Ilgıt AKSU ²

Öz

Kapitalist sistemin paraya biçtiği değere bir alternatif olarak sunulan zaman bankaları, zamanı bir değişim aracı olarak kullanan ve zamanın paha biçilemez olduğunu savunan topluluk para birimlerinden biridir. Bir üyenin kendi beceri ve yeteneklerini kullanarak yerine getirdiği görev karşılığında bir zaman kredisi kazandığı bu sistemin temelinde, karşılıklı yardımlaşma ve topluluk bilincine sahip olma isteği yatmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren sayıları giderek artan zaman bankaları, kapitalizmin ekonomik olarak değer biçmediği yaşlı ve çocuk bakımı gibi görevlerin yerine getirilmesinde önemli roller üstlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde, zaman bankalarına başvurulduğu görülmektedir. Zaman bankası üyeleri, aldıkları hizmetlerin karşılıklı olduğunu bildikleri için minnettarlık duygusu yaşamadan kendilerini daha iyi hissetmektedirler. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki sosyoekonomik sorunların çözümüne yönelik zaman bankalarına düşebilecek sorumlulukları belirlemektir. Çalışma sonucunda, Türkiye'de henüz tam olarak uygulanmamış olsa da, zaman bankalarının yaşlılar, engelliler, kadınlar, ne eğitim ne istihdamda olan (NEET) gençler, göçmen ve mülteciler gibi dezavantajlı grupların karşılaştığı toplumsal eşitsizlik ve dışlanma sorunlarına çözüm olabileceği sonucuna varılmıştır. Çalışmanın önemi, literatürde zaman bankalarının sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde alternatif bir çözüm önerisi olarak ele alındığı çalışmaların sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Dezavantajlı Gruplar, Sosyal Politika, Zaman Bankası.

Jel Sınıflandırılması : I38, J14, J19.

¹ Öğretim Görevlisi, Giresun Üniversitesi Eynesil Kamil Nalbant MYO, saniye.kucuk@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9327-8105 (Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı)

² Doktora Öğrencisi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, aksu163789@gmail.com, ORCID: 0009-0007-0311-2744

Atf/Citation (APA 6):

Küçük-Aksu, S., & Aksu, M. I. (2025). Sosyal politika sorunlarının çözümünde alternatif bir yaklaşım olarak zaman bankaları: Türkiye için öneriler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 103-118. <http://doi.org/10.25287/ohuiibf.1501865>.

TIME BANKS AS AN ALTERNATIVE APPROACH IN SOLUTION OF SOCIAL POLICY PROBLEMS: RECOMMENDATIONS FOR TURKEY

Abstract

Time banks, offered as an alternative to the capitalist system's valuation of money, use time as a medium of exchange and argue that time is priceless. In this system, members earn time credits by performing tasks using their skills and abilities. This model is based on mutual cooperation and community awareness. Since the 1980s, the number of time banks has grown, playing key roles in tasks such as elderly and child care, which are often undervalued in capitalist economies. In developed countries, time banks address social policy issues for groups like the unemployed, disabled, elderly, and women. Members feel better as they view services as mutual, not as debts. This study aims to explore the potential roles of time banks in addressing Turkey's socioeconomic problems. The study concludes that although time banks have not yet been fully implemented in Turkey, they could offer solutions to social inequality and exclusion issues faced by disadvantaged groups, such as the elderly, disabled, women, NEET youth, and migrants. The importance of the study is that the types discussed in the literature as an alternative solution to solving the social and economic issues of time banks can be found limited.

Keywords : Disadvantaged Groups, Social Policy, Time Bank.

Jel Classification : I38, J14, J19.

GİRİŞ

Kapitalist ekonomik sistem, paraya ekonomik olarak değer biçerek sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu sistemde, yaşlı ve çocuk bakımı gibi hizmetler değersizleştirilirken, ilgili sorumluluklar genellikle toplumun en dezavantajlı gruplarına bırakılmaktadır. Bu sorumlulukları üstlenmek zorunda kalan gruplar, sosyal hayattan dışlanarak kendilerini daha güçsüz ve kimsesiz hissetmektedir. Bu nedenle kapitalist ekonomik sistemin dezavantajlı gruplar için ortaya çıkardığı olumsuz etkilerinin hafifletilmesi için farklı yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerden biri de zaman bankası sistemidir.

Kapitalist ekonomik sisteme alternatif bir değer ölçütü olan zaman bankaları, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere dünyanın çoğu ülkesinde kullanılmaktadır. Zamanın önemini ve karşılıklı yardımlaşmayı vurgulayan zaman bankaları, üyelerin kendi beceri ve yetenekleri ile yerine getirdikleri görevler karşılığında zaman kredisi kazandıkları bir sistemdir. Zaman bankası aracılığıyla başka üyelere hizmet sunan ve karşılığında hizmet alan bireyler, hem ekonomik sıkıntılar nedeniyle karşılayamadıkları ihtiyaçlarını karşılamakta hem de çeşitli becerilerini diğer üyelerle paylaşarak sosyalleşme fırsatı yakalamaktadır. 1980'li yıllardan itibaren birçok ülkede denenmeye başlayan bu sistem, sosyal politika sorunlarının çözümünde önemli bir araç haline gelmiştir (Miller, 2008). Özellikle yaşlılar, kadınlar, engelliler, işsizler ve göçmenler gibi dezavantajlı gruplara yönelik sorunların çözümünde kullanılan zaman bankalarının, bu grupların sosyal hayata adaptasyonunda önemli roller üstlendiğine dair birçok örnek bulunmaktadır. Zaman bankalarının üyelerinin demografik özelliklerine bakıldığında, dezavantajlı gruplardan üye sayısının fazla olması, zaman bankalarının bu gruplar için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Zaman bankalarına en fazla üye olan gruplardan biri olan yaşlı bireyler, bu sistem sayesinde hem sosyalleşme fırsatı yakalamakta, hem de yıllar boyunca edindikleri bilgi ve deneyimlerini genç nesillere aktarma imkânı bulmaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin zaman bankaları tarafından düzenlenen çeşitli etkinlikler sayesinde arkadaşlıklar kurabildikleri de bilinmektedir. Sosyal ve ekonomik yaşamın her alanında mücadele etmek zorunda kalan kadınların da zaman bankalarına üye oldukları gözlemlenmektedir. Kapitalist sistem içerisinde genellikle görünmeyen ve ekonomik olarak değersizleştirilen ev işleri, zaman bankaları aracılığıyla zaman kredisine dönüştürülerek daha görünür hale getirilebilmektedir. Özellikle bu hizmetlerin karşılıklı sağlanması durumunda, kadınların daha esnek çalışarak işgücü piyasalarındaki konumlarını iyileştirmesi de mümkün görünmektedir. Bireylerin

sosyal sermayelerine değer katarak topluma adaptasyonlarını kolaylaştıran zaman bankaları, aynı zamanda ekonomik ve sosyal açıdan ülkelerin kalkınma seviyeleri üzerinde de pozitif etkilere sahiptir. Küreselleşmenin sınırları ortadan kaldıran etkisiyle, günümüzde pek çok ülkede göçmen sorunları yaşanmaktadır. Göçmenlerin karşılaştığı başlıca problemler olan dil güçlüğü, işsizlik ve adaptasyon sorunları, zaman bankaları aracılığıyla hafifletilebilmektedir. Ayrıca, işsizler, kadınlar ve engelliler gibi dezavantajlı grupların zaman bankalarına katılımı, bu gruplara yönelik sosyal politika çalışmalarında önerilen bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır (Ozanne, 2010: 8-11).

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde zaman bankalarının potansiyelini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, zaman bankalarının tarihsel gelişimi ele alınarak, sistemin sunduğu fırsatlar ve karşılaştığı riskler incelenmiştir. Dünyadaki başarılı zaman bankası örneklerine yer verilen bu çalışmada, örnek alınan zaman bankalarının yaptığı çalışmalar detaylandırılmıştır. Türkiye'ye yönelik öneriler bölümünde ise, başarılı zaman bankası örneklerinden hareketle, zaman bankaları aracılığıyla özellikle yaşlılar, engelliler, kadınlar, NEET gençler ve göçmenler gibi dezavantajlı grupların karşılaştığı eşitsizliklerin ve dışlanma sorunlarının çözümüne yönelik stratejiler tartışılmaktadır. Çalışmada, özellikle yaşlı bireylerin sosyal dışlanma ve yalnızlık duygusunun aşılması ve aktif yaşlanma stratejileri çerçevesinde zaman bankalarının bir politika aracı olarak kullanılması önerilmektedir. NEET gençlerin becerilerinin geliştirilmesi, beşeri sermayelerinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi ve yaşadıkları psikososyal sorunların çözülmesinde de zaman bankalarına önemli roller biçilmektedir. Ayrıca, göçmen ve mülteci sorunu ile kadınların toplumsal cinsiyet kaynaklı yaşadıkları ayrımcılık ve bakım yüklerinin hafifletilmesinde de zaman bankaları önemli bir çözüm önerisi olarak öne çıkmaktadır. Türk literatüründe nadiren ele alınan bir konuya odaklanan bu çalışma, sosyal politika sorunlarının çözümüne farklı bir bakış açısıyla yaklaşarak çözüm önerileri sunması açısından önemlidir.

I. ZAMAN BANKACILIĞI

Zamanın bir para birimi olarak kullanılması fikri ilk defa Mizushima tarafından ortaya atılmıştır. 1920 yılında Osaka'da doğan Teruko Mizushima, eşinin savaşa katılmak için çocuklarını ve kendisini bırakmak zorunda kalması üzerine ev işleri ve çocuk bakımına ilişkin büyük bir sorumluluk üstlenmek zorunda kalmıştır. Bu süreç içerisinde zamanın geri döndürülemeyecek kadar değerli olduğunu ve israf edilmemesi gerektiğini fark eden Mizushima, gelecek yaşantısına dair planlar yapsa da savaş ortamında her an ölme tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını fark etmiş, ölmesi durumunda çocuklarına kimin bakacağı konusunda endişeye kapılmıştır. Geçimini sağlamak için dikmiş dikme karşılığında çiftçilerden taze sebzeler almaya başlayan Mizushima'nın becerisi kısa bir süre sonra halk tarafından duyulmuştur. Bunun üzerine, ihtiyaçlarını karşılamak için bir kadın grubuna katılan Mizushima'nın kolektif güce olan inancı artmış ve bu süreçte zamanın para gibi enflasyona tabi olmadığı; dostluğun ve yardımlaşmanın ise paradan daha uzun vadeli ve ihtiyaçların karşılanmasında daha etkili olduğu sonucuna varmıştır. Yaşadığı bu olumsuzluklar sonucunda zamanın ve yardımlaşmanın değerini anlayan Mizushima, 1973 yılında Tokyo'da ilk zaman bankasını kurmuştur (Miller, 2008).

Batı akademik literatürüne göre, zaman bankacılığı fikri, 1980'li yıllarda sosyal hizmetlere ayrılan paranın azalması sonucu Edgard S. Cahn tarafından geliştirilmiştir. Cahn, konvansiyonel para birimlerine ulaşımın zorlaştığı bir senaryoda yeni bir para yaratmanın mümkün olup olmadığı sorusu üzerine karşılıklı yardımlaşma fikrinin bir değeri olması gerektiğini düşünerek zaman bankası fikrini ortaya atmıştır. Cahn'a göre bir başkasına herhangi bir konuda yardım etmek için harcanan bir saatlik zaman dilimi bir zaman kredisine eşittir. Bir hizmet sonucunda kazanılan kredi, sonrasında başka birinin bir saatlik zamanını almak için kullanılacaktır. Cahn, bu hizmet kredilerine "Zaman Doları" ismini vermiştir (Cahn, 2000).

Cahn, zaman bankacılığı fikrinin ortaya çıkışını üç nedene dayandırmaktadır. Bunlardan ilki, mevcut ekonomik konjonktürde günlük yaşamın bir parçası olan çocuk bakımı ya da yaşlı bakımı gibi hizmetlere adil bir şekilde değer verilmemesidir; ikincisi, ekonomik sistemde bol miktarda bulunan her şeyin değersiz, kıt olanın ise değerli olmasına yönelik yaklaşımdır. Cahn'a göre, her çaba direkt olarak sonuca ulaşma konusunda yeterli değildir ve bazı durumlarda, ikinci kişilerin çabası amaca ulaşılması

açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla ortak üretim, üçüncü önemli neden olarak sayılmıştır (Thorpe, 2018).

Zaman doları, en yaygın kullanılan topluluk para birimlerinden biri olup, yetersiz gelirleri nedeniyle pazardan hizmet alamayan dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının karşılanmasında tamamlayıcı bir ödeme aracı olarak kullanılmaktadır. Geleneksel takas sistemlerinin aksine, zaman doları gibi yerel para birimleri, insanları sosyal açıdan birbirine bağlayarak toplumsal dayanışmayı güçlendirmeyi ve ekonomik eşitsizlikleri azaltmayı amaçlamaktadır (Collom, 2008: 416).

Değişim aracının para yerine zaman olduğu, paranın kâğıt üzerindeki ekonomik değerinin bir anlam ifade etmediği zaman bankalarında, katılımcı sağladığı hizmet karşılığında bir zaman doları biriminde kredi kazanmaktadır ve karşılığında alıcının hesabı borçlandırılmaktadır. Zaman bankalarında üyeler ve üyeler tarafından sunulan hizmetin yanı sıra hizmet saatleri de eşit kabul edilmektedir. Fiziki bir para biriminin olmadığı bu sistemde, hizmetler çoğunlukla kişiler tarafından kurulan sosyal ağlar aracılığıyla sağlanmaktadır; dolayısıyla bu sistemin temeli gönüllülükten oluşmaktadır (Collom, Lasker & Kyriacou, 2012: 11-13). Örneğin, kendi gereksinimi için eczaneye giden bir üye, eczaneden ilacını aldırarak isteyen yaşlı bir üyenin de ilacını alarak zaman kredisi kazanır. Kazandığı kredisini başka bir üyeden piyano dersi almak amacıyla kullanabilir (Yuan, Hanrahan & Carroll, 2018: 274).

Zaman bankasından hizmet almak ya da zaman bankası aracılığıyla üyelere hizmet sunabilmek için katılımcının üyeyi kendisi bulması şart değildir. Bu sistemde, katılımcı çeşitli yetenek ve ihtiyaçlara sahip insanların olduğu bir havuzdan hizmet alarak karşılığında kendi becerisini havuza sunmakta ve ihtiyaç duyulması halinde hizmet vermektedir. Bu alışverişte ihtiyaçların anlık olarak giderilmesinden ziyade uzun döneme yayılması insanları ve işletmeleri birbirine bağlamaktadır (Collom ve ark., 2012: 7). Zaman bankaları üyelerin emeklerini harcadıkları zamana eşit değer atfeden takas sisteminden farklıdır; ticari bir boyutu ve fiyatı yoktur. Diğer bir deyişle emek harcanılan zaman dilimi, hizmet değişiminin bir aracıdır (Glynos & Speed, 2012: 405).

Zaman bankaları, katılımcılara sosyal ağlara katılma, hizmet alma ve hizmet sunma fırsatı verirken, sistemin sürdürülebilirliği ve etkinliği açısından çeşitli zorluklarla da karşılaşabilmektedir. Bu nedenle, zaman bankalarının fırsatları ve risklerini bir arada ele almak, bu sistemin uygulanabilirliği ve başarısı için büyük önem taşımaktadır.

I.I. Zaman Bankaları: Fırsatlar ve Riskler

Zaman bankalarının sağlıklı işlemesi için tüm katılımcıların hizmet almaya ve hizmet sunmaya istekli olması önemlidir. Katılımcıların yardım istedikleri ve sunmak istedikleri becerileri sistemde kayıtlıdır ve bir zaman komisyoncusu tarafından eşleştirme yapılarak karşılıklı yardımlaşma sağlanır. Her hizmetin bir kerelik krediye eşit olduğu zaman bankalarında, bahçıvanlık, çocuk ve yaşlı bakımı, tamirat, araba paylaşımı gibi beceriler yer almaktadır. En savunmasız üyelerin dahi sistem içinde becerilerini kullanma fırsatını bulduğu göz önüne alındığında, zaman bankalarının toplumda sosyal ağların gelişimine katkı sunduğu ve bireylerin kendilerini değerli hissetmelerine olanak sağladığı görülmektedir. Dahası zaman bankalarında, basit işler olarak görülen gündelik işlerin de yer alması, kişilerin herhangi bir uzmanlaşmaya ihtiyaç duymadan bu sistem aracılığıyla hizmet almasına ve hizmet sunmasına yardımcı olmaktadır (Seyfang, 2002: 4). Geri ödeme sürecini resmileştirerek karşılıklılık ilkesini farklı kişiler üzerinden eşleyen zaman bankaları, karşılıksız verme potansiyelini azaltarak üyelerin ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlarken, sosyal değişimin almak vermektir ilkesi üzerinden yürütülmesini hedeflemektedir (Whitham & Clark, 2016: 88). Bununla birlikte, zaman bankalarında her üyenin karşılıklı yardımlaşması şart değildir. Nitekim, zaman bankalarında her üye hem veren hem de alan konumundadır; üyeler, istekli olmaları durumunda kazandıkları bir zaman kredisini herhangi bir arkadaşına verme hakkına sahiptir (Rushey Green Time Bank, t.y.).

Sosyal ve ekonomik açıdan birçok fayda sağlayan zaman bankalarının belirli amaçları vardır. Bu amaçlar, çeşitli sebeplerle sosyal dışlanma sorunu ile karşılaşan bireyleri farklı sosyal ağlara dahil ederek onlara özgüven kazandırmak ve toplumda sundukları hizmetlerin karşılığında onları zaman kredisi ile ödüllendirmek; katılımcılık yoluyla sosyal sermaye yaratmak ve karşılıklı güveni geliştirmek; sağlıklı ve sürdürülebilir yaşam için gerekli olan temel görevleri ödüllendirerek değerli hale getirmektir.

Bu bağlamda zaman bankalarından yararlanan grupların çoğunlukla işgücü piyasalarında ve sosyal yaşamda dezavantajlı konumda olan kadınlar, emekliler, yaşlılar, işsizler ve yabancılar gibi sosyoekonomik sorunlarla karşılaşan bireyler olduğu görülmektedir (Cahn, 2000; Seyfang, 2002: 2,5).

Zaman bankalarının sosyal sermayeyi güçlendirerek toplumsal dayanışmaya katkı sağlamasının yanı sıra birçok faydası bulunmaktadır. Bu faydalar şu şekilde sıralanabilir (FasterCapital, 2024):

- Zaman bankaları insanların birbirine faydalı olması anlayışını, kapitalizmin dayattığı ekonomik güçten ziyade sosyal destek anlayışı çerçevesinde desteklemektedir. Özellikle maddi sıkıntılardan dolayı gündelik ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk yaşayan bireyler, zaman bankaları aracılığıyla minnet duygusu yaşamadan hem hizmet alma hem de hizmet sunma fırsatı yakalamaktadır.
- Üyelerin birbirleri ile becerilerini paylaştığı zaman diliminde kişisel ilişki kurmalarına ve farklı sosyal ağlara dahil olmalarına katkı sağlamaktadır.
- Zaman bankalarının yerel işletmelerle kurdukları ortaklıklar sonucunda, yerel işletmeler yeni istihdam fırsatları yaratmaktadır.
- Zaman bankaları üyelerine yeni beceriler kazandırabilmek amacıyla teşviklerde bulunarak, toplumda yer alan beceri açıklarının kapatılmasına katkıda bulunmaktadır.
- Zaman bankalarının yaşlı ve engelli bireylere sağladığı destek sayesinde, bu grupların yaşadığı sosyal izolasyon sorunu hafifletmekte/bitmekte ve yaşam kaliteleri artmaktadır.
- Hizmet sunulan zaman sonucunda verilen kredinin herkes için eşit kabul edildiği zaman bankalarında, sosyal adalet vurgusu ön plana çıkmaktadır. Bu vurgu geleneksel güç ve hiyerarşik yapılara meydan okumadır ve toplumda yeni bir vizyonu ön plana çıkarmaktadır.

Zaman bankalarının önemli faydalarından biri, farklı nesillerin bir arada bulunmasını kolaylaştırarak nesiller arasında sosyal ve kültürel değerlerin aktarımında öncü olmasıdır. Örneğin, Stonehouse'da ilkökul öğrencilerinin okul ödevi kapsamında zaman bankasına katılarak huzurevlerindeki yaşlılarla bir araya gelmeleri her iki yaş grubu için de olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bir başka örnek, ırksal ayrımcılığın belirgin olduğu Rushey Green'de, zaman bankası aracılığıyla başka bir ortamda bir araya gelmesi mümkün olmayan farklı ırktaki insanların etkinlikler sayesinde sıkı bağlar kurmasıdır. Zaman bankasında üyelerin ihtiyaç duymaları durumunda, zaman komisyoncusu aracılığıyla ihtiyaçlarını karşılayabilecek sosyal ağlar bulabilmesi bu süreci oldukça etkili hale getirmektedir (Seyfang, 2002: 7).

Boyle (2005: 8), zaman bankalarının sürdürülebilir ekonominin yapıtaşlarından biri olma imkânına sahip olduğunu vurgulayarak zaman bankalarından çıkarılması gereken dersler olduğunu ifade etmiştir. Ona göre toplumda herkesin verebileceği bir şeyi mutlaka vardır ve zaman bankaları temelinde alan ile veren arasında herhangi bir farklılık söz konusu değildir. Zaman bankaları, yaşamları boyunca birtakım problemler nedeniyle toplumsal yaşamda kendilerinden herhangi bir beklenti bulunmayan insanları yaşama yeniden adapte etme konusunda başarılıdır. Bununla birlikte, zaman bankaları, kapitalist ekonomik düzenin temelinde olan maddi çıkar sağlama fikrine daha hümanist bir bakış açısı ile bakma, kolektif eylemi sağlama, finansal kurumların gelişimini destekleme ve yeşil bir toplum yaratmada önemli role sahiptir (Devitt, 2009: 55). Ayrıca zaman bankası katılımcıları, düzenlenen etkinliklerde hareket etme fırsatı buldukları için kas ve eklem ağrılarından kurtularak kendilerini fiziksel ve psikolojik açıdan daha dinç hissetmektedirler. Özetle, zaman bankaları, üyelerinin fiziksel, sosyal ve psikolojik açıdan gelişimini desteklemektedir (Ng, Yim & Fong, 2020: 3). Kapitalist ekonomik sistemin dayattığı finansal zorluklarla mücadelede bir politika aracı olarak kullanılan zaman bankaları, uygulandığı ülke, kültür ya da organizasyonel yapısından kaynaklanan bazı sebepler nedeniyle birtakım riskler barındırmaktadır. Bu riskler, aşağıdaki gibi sıralanabilir (Singh, 2017: 15-16):

Belirsizlik: Zaman bankalarının çalışma tekniğinin üyeler tarafından anlaşılabilmesi ve bazı becerilerin arz talep dengesinin sağlanabilmesi, üyelerin her ihtiyacının karşılanması zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, teknolojik yeniliklere ayak uydurma konusunda direnen zaman bankalarının ihtiyaçların karşılanmasında koordinasyon eksikliği yaşamaları da önemli bir risk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültürel Riskler: Gönüllülük temelli kurulan zaman bankalarının kültürel açıdan bireyselliğin ön planda olduğu ülkelerde ilgisizlikle karşılanması riski vardır. Öte yandan, dini ve kültürel inançların, farklı din, cinsiyet ve sosyal sınıftan bireylerin bir arada bulunmalarının önünde bir engel teşkil etmesi, zaman bankası faaliyetlerine katılımı isteksizlik yaratma riski taşımaktadır.

Yönetimden Kaynaklı Riskler: Zaman bankalarının finansal açıdan gelişmemiş olması yöneticilerin kötü niyetli davranışlarda bulunmasına neden olabilir. Bu noktada, organizatörler sistem içerisinde üye sayısının yetersiz olması, üyelerin eşleştirilmesi ve beceri çeşitliliğinin sağlanması konusunda sıkıntılara bağlı yönetsel sorunlar yaşayabilirler.

Ekonomik sürdürülebilirlik: Kuruluş amaçları itibariyle kar amacı gütmeyen zaman bankalarının, genel giderleri düşük olsa da personellere yapılan ödemeler, sistemin sürdürülebilirliği için tehdit oluşturmaktadır.

Zaman bankalarının yapısından kaynaklanan birtakım etkenler, çeşitli sebeplerle toplumdan dışlanmış bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilmektedir. Zaman bankalarında yönetimin koordinasyonu ve personel tedariki gibi konularda ihtiyaç duyulan finansmanın zaman bankası oluşumlarının henüz çok yeni olmasından kaynaklı olarak sağlanamaması, üyelerin hizmet ihtiyaçlarının karşılanamamasına neden olmaktadır. Bununla birlikte, süreç içerisinde zaman bankalarına üye olan katılımcıların hem sayısı hem de beceri ve yeteneklerinde beklenen gelişmelerin bu sorunların çözümünde etkili olması beklenmektedir (Seyfang, 2002: 7).

Fırsatları ve riskleri bir arada bulduran zaman bankalarının, dünyanın birçok ülkesinde örnekleri bulunmaktadır. Bu örnekler, zaman bankalarının karşılaştığı yönetsel ve finansal engellerin aşılmasına dair ipuçları sunarken, aynı zamanda bu sistemlerin toplumdan dışlanmış bireyler için bir çıkış yolu olduğunu da göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmanın bir sonraki aşamasında başarılı zaman bankası örneklerine yer verilecektir.

II. BAŞARILI ZAMAN BANKASI ÖRNEKLERİ

Değişim aracı olarak zamanın kullanıldığı alternatif bir ekonomik sistem olan zaman bankaları, Birleşik Krallık, ABD ve Japonya gibi ülkelerde oldukça yaygındır. Zaman bankalarının en gelişmiş olduğu ülkelerden biri olan Birleşik Krallık'ta yaklaşık 100 zaman bankası bulunurken, Çin ve Japonya gibi Asya ülkelerinde de sayıca fazla oldukları bilinmektedir. Ancak zaman bankalarına verilen değer, ülkenin sosyoekonomik koşullarına göre değişkenlik gösterdiği ve dolayısıyla bazı ülkelerde zaman bankalarının güdük kaldığı görülmektedir (Boyle, 2005: 4). Dünyada başarılı olmuş zaman bankaları ve şemsiye kuruluşlarından bazıları aşağıda ele alınmıştır.

Time Banks USA: 1980 yılında Edgar Cahn tarafından ilk zaman bankası fikri tasarlandıktan sonra, zaman bankalarının sayısı hızla artmış; ancak 1990'lı yıllarda bir gerileme yaşandığı görülmüştür. Cahn, 1995 yılında zaman bankalarını desteklemek ve yeni zaman bankalarının kurulmasını sağlamak amacıyla, Time Banks USA olarak yeniden adlandırılan The Time Dollar Institute'yi kurmuştur. Zaman bankaları, geleneksel para biriminin yol açtığı sorunlara alternatif olarak geliştirilmiş yeni bir sistemdir. Paraya ilişkin sorunların çözümü için önemli bir adım, 1998 yılında Richard Rockefeller'ın zaman bankalarındaki liderleri bir araya getirmesi olmuştur. 2000 yılında Edgar Cahn ise "No More Throw-Away People: The Co-Production Imperative" adlı kitabında, para ve zaman bankaları arasında köprü kurabilmenin yöntemine ilişkin beş temel ilke paylaşmıştır. Bunun yanı sıra, liderlerin bir araya geldiği konferanslar ve basılı yayın araçları ile zaman bankası fikri daha da yaygınlaşmış, bu süreçte bir zaman bankası yazılımı oluşturulmuştur. Bu gibi adımlar, 2000'li yılların başlarında zaman bankalarının dünyada yeni bir hareket olarak yaygınlaşmasını hızlandırmıştır. 2021 yılında, zaman bankalarını canlandıracak yeni bir vizyon olması adına TimeBanks USA, Timebaks.org olarak yeniden isimlendirilmiştir ve faaliyetlerine bu isim altında devam etmektedir. Timebanks.org, zaman

bankalarının diğer zaman bankaları ile etkileşimde bulunmasını, yerel ve küresel paydaşlarla işbirliği yapmasını ve zaman bankalarının gelişen teknolojilere uyum sağlayabilmesini amaçlayan yazılım anlaşmaları gibi faaliyetler yürütmektedir (Timebanks.org, t.y.a)

Amerika Birleşik Devletleri'nde zaman bankalarının şemsiye örgütü olarak ifade edilen Time Banks USA tarafınca belirlenen zaman bankacılığının temel değerleri şu şekildedir (Collom ve ark., 2012: 12; Timebanks.org, t.y.b):

- Var olma içgüdü: Nefes alan her birey önemlidir ve her varlığın topluma sunacağı bir becerisi mutlaka vardır.

- İş Yeniden Tasarlamak: Çocuk yetiştirmek, demokrasiyi korumak, ailelerin güçlendirilmesi gibi işlere fiyat biçmek mümkün değildir. Bu işlerin sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde yeniden tasarlanması ve bu işleri yapan kişilerin onurlandırılması gerekmektedir. Böylece bu işler toplum tarafından değerli olarak algılanacaktır.

- Karşılıklılık: Zaman bankalarında yardım etme duygusunun temelinde "ikimizin de yaşayacağı bu dünyayı inşa etmek için birbirimize nasıl yardımcı olabiliriz" sorusu yatmaktadır.

- Sosyal ağlar: Zaman bankalarının sağladığı yardımlaşma fırsatları, sosyal ağların yeniden inşa edilmesine ve güçlenmesine katkı sağlar. Bu ağlar, bireyleri yalnızlık duygusundan uzaklaştırır ve aktif bir şekilde yaşam sürdürmelerine olanak sağlar.

- Saygı: İfade özgürlüğünün, din özgürlüğünün ve demokrasinin temeli olan saygı, topluluk içerisinde yaşamının ve yardımlaşma duygusunun ön koşuludur.

Zaman bankalarının şemsiye örgütü olan Timebanks.org'un başlıca faaliyet alanları zaman bankaları konusunda çeşitli paydaşlara ve katılımcılara eğitimler vermek, küçük topluluklardan çok uluslu şirketlere kadar zaman bankalarının yaygınlaşmasını sağlamak, zaman bankaları aracılığıyla topluluk katılımını ve toplulukların geleceğini şekillendirme konusunda öncü olmak, e-öğrenme platformları aracılığıyla farklı kültürdeki bireylerin katılımını ve desteğini sağlamak, farklı niteliklere ve becerilere uygun yeni deneyimler sağlamaktır. Bunun yanı sıra, zaman bankaları, benzer düşüncelere sahip bireylerin paylaşımında bulunmasını sağlamayı ve kamu ile sivil kurumlara destek olarak daha sürdürülebilir bir toplum modeli oluşturmayı amaçlamaktadır (Timebanks.org, t.y.c)

Time Banking UK: 2002 yılında faaliyete başlayan Timebanking UK (TBUK), zaman bankaları konusunda bilgi edinmek ve eğitim almak isteyen herkese faydalı olmak amacıyla kurulmuştur. Yerel yönetimler ve devlet kurumları ile işbirliği yapan TBUK, zaman bankaları için operasyonel rehberlik sağlayarak, üyelerin karşılaşabilecekleri riskleri en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Zaman bankalarının yaygınlaşması için şemsiye kuruluş niteliği taşıyan TBUK, (TBUK, 2021: 3) tarafından yayınlanan yıllık faaliyet raporunda, zaman bankalarının bireylerin varlığını kanıtlanmasında ve kendisini bağımsız hissetme konusunda büyük bir etkisi olduğu vurgulanmış ve TBUK'un temel misyonu şu şekilde sıralanmıştır (TBUK, 2021: 3, 4):

- Zaman bankalarının kalkınması için gerekli desteği sağlamak,
- Zaman bankalarını halk arasında yaygınlaştırmak için kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- Resmi kurumlara zaman bankalarının anlatılması ve bu kurumlardan gerekli desteğin alınması.

Raporda, Birleşik Krallık'ta 18.000 kişinin zaman bankalarına katıldığı ve katılımcıların %60'ının 50 yaşın üzerinde olduğu belirtilmiş, ayrıca zaman bankalarının %67,6'sının yerel otoriteler

tarafından desteklendiği ve %76,5'inin yerel yönetimlerden doğrudan fon aldığı vurgulanmıştır. Raporda ayrıca, zaman bankalarının üyelere özgüven, esneklik, yeni beceriler ve istihdam fırsatları sağladığı; üyelerin ailelerine kaygı düzeyinde azalma ve birlikte daha kaliteli vakit geçirme imkânı sunduğu; sosyal bakım hizmetlerinde bakım ihtiyacının azalması ve hastanelerde kapasitenin artması; güvenlik ve hukuk sisteminde anti sosyal davranışların azalması, polislerin daha ciddi sorunlar için görevlendirilmesi ve mahkemelerin dava yükünün azalması gibi katkılar sağladığına da değinilmiştir (TBUK, 2021: 5, 7, 8).

Hour Exchange Portland: Dr.Richard Rockefeller tarafından Edgar Cahn'dan etkilenecek 1995 sonlarında kurulan Hour Exchange Portland başarılı zaman bankası örneklerinden biridir. Çevre hassasiyeti ile bilinen Rockefeller, çevreyi korumanın yanı sıra kişisel ilişkilere de özen gösterilmesi gerektiğini vurgulayarak zaman bankası fikrini Maine'ye getirmiştir. 1997 yılında Zaman Doları Kongresi'ne ev sahipliği yaparak bu konudaki ciddiyetini gösteren Rockefeller, yıllar içinde üye sayısı artan bu oluşumun, toplum içerisindeki bireylerin birbirine daha sıkı bağlarla bağlanmasına katkı sağladığını ve çeşitli yollarla topluma hizmet etmeyi amaçladığını ifade etmiştir (Hourexchange, t.y.).

1997 yılında Portland Maine'de kurulan Hour Exchange Portland(HEP), neredeyse 1000 üyeye sahiptir. Günümüze kadar üyeler tarafından kazanılan ve harcanılan zaman kredisi 150.000 saati aşmıştır. HEP zaman bankası aracılığıyla en fazla sunulan hizmet, toplumun tümünü ilgilendiren sağlık sektörüne ait hizmetler olmuştur. Bunun yanı sıra, göçmen hizmetleri, sürdürülebilirlik atölyeleri, beslenme danışmanlığı, ebelik ve doğum desteği gibi hizmetlerin de sıklıkla sunulduğu görülmektedir (TimeBank Santa Cruz, t.y.).

Rushey Green Time Bank: Yaşadıkları psikolojik sorunlar nedeniyle, sosyal ve toplumsal hayattan dışlanarak ayrımcılığa maruz kalan bireylerin topluma tekrar kazandırılması amacıyla, Rushey Green Group Practice tarafından Richard Byng'in teşviki ile İngiltere ve Gallerde'ki yoksullukla dikkat çeken bölgelerden biri olan Lewisham'da kurulmuştur. Bu zaman bankasına katılanların büyük çoğunluğu, sosyal ağlara/topluluklara dahil olmak, yeni insanlarla tanışmak gibi sosyal sebeplerle bu sistemi çekici bulmaktadır. 2000 yılında kurulan Rushey Green Time Bank'ta toplamda 70.000 saatlik hizmet kullanılmıştır. Üyelerin her birinin aktif olarak faaliyetlere katıldığı Rushey Green Time Bank'ta, zarf doldurma, dekorasyon, kendin onar/tamir et gibi etkinliklerin başarılı bir şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir (DETR, 2000; Seyfang, 2003: 701-702; Boyle, 2014: 66).

Zaman bankalarının birçok türü bulunmakla birlikte, en çok tercih edilenler, yerel olarak ve belirli gruplara yönelik kurulan bakım odaklı zaman bankalarıdır. Birleşik Krallık'ta zaman bankaları, hükümet politikalarını destekleyen ve hatta tamamlayan kuruluşlar olarak düşünülmektedir. Tıp merkezleri ile bağlantılı olarak kurulan Rushey Green Time Bank, sağlık problemi olan bireylerin tamamlayıcı sağlık hizmetleri kapsamında bu zaman bankasına yönlendirildiği bir modelle oluşturulmuştur (Glynos & Speed, 2012: 405).

Londra'nın Lewisham semtinde kurulmuş olan Rushey Green Time Bank'ın 2019-2020 yıllık raporuna göre, 2019 yılında zaman bankasına 107 yeni üye katılmıştır. Yardım kuruluşları ile gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda, 10317 saat zaman kredisi kullanılmıştır. Dönem içerisinde festivaller, şiiir günleri gibi birçok organizasyona ev sahipliği yapan Rushey Green Time Bank, yaşlılara yönelik etkinlikler yaparak üye sayısını artırmaya çalışmaktadır. 2019 yılının Eylül ayında, "Makineye Karşı Yaş" adı altında Yaratıcı Yaşlanma Festivalinin düzenlenmiş ve bu festivalde farklı yaş ve köklerdeki bireyler, defile yaparak kendi tarzlarını sergilemişlerdir. Festivalde katılımcılara yönelik atölye çalışmaları yapılarak katılımcılara daha az bütçeyle sürdürülebilir kıyafetleri tasarlama için gerekli teknikler öğretilmiştir. Rushey Green Time Bank tarafından düzenlenen önemli etkinliklerden

biri de “Getir ve Onar” etkinliğidir. Bu etkinlik kapsamında, bölge halkı bir araya gelerek bozulmuş araç gereçleri ve yırtık kıyafetleri dönüştürüp kullanılabilir hale getirmiştir. Bu gibi etkinliklere katılım sağlayan gençler ise, üyelerle sohbet ederek ve onların fotoğraflarını çekerek, etkinlikleri unutulmaz kılmak için çaba sarf etmişlerdir (Rushey Green Time Bank, 2020).

Yukarıda verilen zaman bankası örnekleri, bu sistemin farklı ülkelerdeki başarısını göstermektedir. Zaman bankalarının sunduğu faydalar, ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişimi açısından önemlidir. Buradan hareketle Türkiye’deki sosyoekonomik sorunların çözümü için zaman bankalarının uygulanmasına yönelik bazı önerilerde bulunulabilir.

III. TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Toplumdan dışlanmış kesimleri gönüllülük çerçevesinde toplumsal yaşama katarak bu kişilerin iyileştirilmesini sağlayan zaman bankaları, kapitalizmin yarattığı kâr hırsının sonucunda kaybolan hümanist duyguları hatırlatan alternatif bir sistemdir. Bir araştırmada zaman bankalarına katılanların %72’sinin kayıtlı olarak istihdamda olmadığı, %4’ünün gelir desteği aldığı, %58’inin yıllık gelirinin 10.000 sterlinin altında olduğu, %42’sinin emekli ve %20’sinin engelli ya da kronik bir hastalığı olan kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle zaman bankaları yaşlılar, işsizler ve düşük gelirli gibi dezavantajlı olarak ifade edebileceğimiz bireyler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Seyfang, 2002: 5-6; Williams, 2000). Buradan hareketle, Türkiye’de engelli bireyler, yaşlılar, kadınlar ve işsiz gençler gibi çeşitli sebeplerden dolayı kamusal alandan dışlanan grupların toplumsal hayata katılımını sağlamak amacıyla zaman bankalarının kullanılması önem arz etmektedir.

Türkiye’de zaman bankacılığı fikri diğer ülkelerde olduğu kadar yaygın olmasa da, dünyadaki örneklerden esinlenerek bu konuda bazı girişimler yapılmıştır. Bu girişimlerden ilki, Ayşegül Güzel tarafından ortaya konulan Zumbara’dır. Zumbara kullanıcıları kayıt oldukları web sitesi aracılığıyla birbirlerine gönüllü olarak yardım ederek para yerine zamanı paylaşmaktadırlar. Bireylere toplumsal güven duygusunu aşıl原因arak sağlıklı bir toplum oluşturulmasını amaçlamayan Zumbara, aynı zamanda farklı değer yargılarına sahip bireylerin bir arada bulunmalarını sağlayarak paylaşım ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak çoğu zaman bankasının yapısından kaynaklanan sistemsel sorunlar Zumbara’da da yaşanmaktadır ve bu durum Zumbara’nın sürdürülebilirliği açısından bir tehdit olarak algılanmaktadır. Zaman bankalarının özünde olan bu tür risklerin çözümü, üyelerin birbirine sağladığı toplumsal desteğin artırılmasından geçmektedir. Nitekim gönüllülük temelinde faaliyetlerini sürdüren Zumbara, bireylerin aidiyet duygularını güçlendirip kültürel ve sosyal deneyimlerini birbirlerine aktarmaları konusunda öncülük etmektedir (Güzel, 2013: 99-100). Ayşe Arman’ın Ayşegül Güzel ile yaptığı röportajda Güzel, Zumbara’nın 35.000 üyesi olduğundan ve toplamda 500 saatlik zamanın paylaşıldığından bahsedilmiştir. Ayrıca Güzel tarafından Zumbara’da yoga, bilgisayar ve müzik dersi, çocuk bakımı ile köpek gezdirme gibi etkinliklerin yapıldığı dile getirilmiştir (Arman, 2015). Ancak belirtmek gerekir ki, Zumbara web sitesi günümüz itibarıyla kullanılmamaktadır. Web sitesine erişim engeli getirildiği görülmektedir.

Yaşlı nüfus oranının her geçen gün arttığı dünyada ülke ekonomilerine yüklediği yüksek maliyetlerden dolayı yaşlılara yönelik sosyal politikaların önem kazandığı görülmektedir. İşte bu noktada, zaman bankaları, sosyal hayattan koparak kendi köşesine çekilen ve başkalarının bakımına muhtaç hale gelen yaşlılara yönelik politikalar kapsamında tercih edilmektedir. Özellikle uzun süreli bakım hizmetlerinin sunumunda, yaşlı ve engelli bireylerin karşılaştıkları ihmal, istismar gibi sorunlar tüm dünyada bu nüfus grubunun artışına paralel şekilde artış göstermektedir. Bakıma muhtaç yaşlıların ve engellilerin aileleri tarafından bir yük olarak algılanmasının yanı sıra bakım merkezlerinin yetersizliği ve pahalı olması bu grupların olumsuzluklarla karşılaşma ihtimalini daha da artırmaktadır. Dünyadan örnekler incelendiğinde, zaman bankalarının kiliseler, okullar vb. kamu kurumlarıyla işbirliği yaparak kamu hizmetlerinin kalitesini artırdığı ve dezavantajlı bireylerin daha müreffeh şartlarda yaşamasında ve manevi ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli görevler üstlendiği görülmektedir (Oza, 2020: 2-3).

Dünya genelinde yaşanan nüfusun yaşlanması sorunu, Türkiye için de bir tehdit oluşturur hale gelmiştir. Nitekim 2018 yılında toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun oranı %8,8 iken, bu oranın 2023 yılında %10,2'ye yükseldiği görülmüştür. Nüfus projeksiyonlarına göre, gelecek yıllarda bu artışın daha hızlı gerçekleşmesi beklenmektedir (TÜİK, 2024a). Türk toplumu geçmişten gelen örf ve adetleri ile dini yükümlülükleri kapsamında yaşlılara saygı gösterse de, yaşlı bireylere yönelik şiddet, ihmal ve istismar vakalarının oldukça sık gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Senex İzleme Araştırması'na göre, 2022 yılında 2097 yaşlı birey çeşitli şekillerde fiziksel ve psikolojik şiddete ya da yaşa dayalı ayrımcılığa maruz kalmıştır. Şiddete maruz kalanların %46'sı yaşamını yitirmiştir. Şiddete maruz kalan yaşlıların %38'i kadın, %52'si erkektir ve bu ölümlerden bazıları şüpheli ölüm olarak sınıflandırılmıştır (Arun, 2023: 24). Yaşlı bakımının hane halkı üzerinde yarattığı bakım sorununun çözümüne ek olarak, yaşlı bireyin yaşadığı minnet duygusunun aşılmasında topluluk para birimleri bir araç olarak kullanılabilir. Çünkü topluluk para birimlerinin özünde bulunan karşılıklı değişim unsuru bu grupların yaşadığı duygusal stresi en aza indirme konusunda başarılı olmaktadır. Zaman kredisi gibi topluluk para birimleri aracılığıyla bireyler, aldıkları hizmetin karşılığında herhangi bir becerisini sunarak yaşadıkları minnet duygusunu giderme fırsatı yakalamaktadır (Collom ve ark., 2012: 3, 10; Lee, 1985). Türkiye'de yaşlı bireylere yönelik yapılan yaşa dayalı ayrımcılığın, şiddetin, ihmal ve istismarın önlenmesi konusunda zaman bankaları yardımcı bir araç olarak kullanılabilir. Zihinsel engeli olmayan yaşlı bireylerin, zaman bankalarına herhangi bir becerisini sunarak bu beceri karşılığında kazandığı zaman kredisini daha kaliteli bakım hizmeti almak amacıyla kullanması mümkün görünmektedir.

Zaman bankalarının yaşlı nüfus özelinde politika önlemi olarak kullanılmasına ilişkin diğer önerimiz, uygulanan politikaların aktif yaşlanma stratejileri ile uyumlu hale getirilmesidir. Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar, yaşlanan nüfusun sorunlarına yönelik bir çözüm önerisi olarak aktif yaşlanma stratejilerini sunmaktadır. Aktif yaşlanma, insanların hayatları boyunca hem fiziksel hem de sosyal açıdan iyi oluşlarını içerirken aynı zamanda yaşamları boyunca yeterli koruma ve bakım hizmetlerinden yararlanmalarını da kapsamaktadır. Diğer bir deyişle, aktif yaşlanma politikaları ile bireylerin doğumundan ölümüne kadar aktif olmaları, istihdam edilebilirliklerinin artırılması, başkalarının bakımına muhtaç kalmadan yaşamlarını daha müreffeh ve mutlu olarak sürdürmeleri hedeflenmektedir. Bu strateji ile aynı zamanda devletlerin sosyal güvenlik yükünün azaltılması amaçlanmaktadır (Gürsoy Çuhadar, 2020: 393). Nitekim Ozanne (2010: 9), toplumdan izole olmuş bireylerin, özellikle yaşlıların, yaşadığı en önemli problemlerden biri olan yalnızlık duygusunun, zaman bankalarının sağladığı katılımcılık ve beraberlik hissi aracılığıyla aşılabileceğini belirtmiştir.

Bireylerin yeni yetkinlikler edinmesine ve gelecek dönemler için beşeri sermayesine değer katmasına fırsat sunan zaman bankaları, kamu kurumlarına maliyet avantajı sağlayan mesleki bir terapi şekli (Seyfang, 2002: 9) olarak ifade edilmektedir. Bu yönüyle zaman bankaları NEET gençlere ilişkin önemli bir politika aracı olarak kullanılabilir. Türkiye'nin en ciddi problemlerden biri genç işsizliği olmakla birlikte, NEET genç oranının da bir hayli yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim NEET genç oranının, 2018 yılında %23,1'e, 2019 yılında %25,5'e yükseldiği dikkat çekmektedir. 15-29 yaş aralığındaki bireylerin NEET durumunda olması, bu gençlerin psikolojik ve sosyal gelişimi açısından olumsuz bir durum yaratırken, ülke ekonomisi açısından genç beyinlerin heba edilmesi, toplumun sosyal refah ve gelişmişlik seviyesinin düşmesi anlamına gelmektedir (Cansever & Namal, 2019: 119). Tolgay ve Çakır (2022) NEET gençlerin genç işsizliğine yönelik bakış açılarına ilişkin yaptıkları çalışmada, çalışmaya katılan gençlerin en büyük sorunlarının adaletsizlik, gelecek kaygısı, hayat pahalılığı ve geçim zorluğu, ekonomik açıdan başkasına bağımlı olma, becerilerine uygun işler bulamama, kendini geliştirememeye vb. olduğu sonucuna ulaşımlardır. Zaman bankalarının kurduğu güven ve yardımlaşma ağı, NEET gençlere piyasaya ücretli emek olarak sunamadıkları ve piyasa tarafından dışlanan becerilerini karşılıklı yardımlaşma ağıyla kullanabilme fırsatı vermektedir (Seyfang, 2002: 9).

Türkiye'nin son yıllarda yaşadığı en ciddi sorunlardan biri göçmen ve mülteci sorunudur. Mülteciler Derneği'nin resmi kurumlardan derlediği verilere göre, 9 Kasım 2023 tarihi itibarıyla Türkiye'de bulunan düzenli göçmen sayısı 4 milyon 643 bin 986 kişi, Türkiye'de ikamet eden yabancı kişi sayısı ise 1 milyon 129 bin 614'tür (Mülteciler Derneği, 2024). Mülteci ve göçmenlerin toplumsal

dinamikleri zedelediği ve işsizliğe yol açtığına dair olumsuz algı sonucunda, bu bireyler toplumsal yaşamdan dışlanmakta ve onlar için yoksulluk kısır döngü halini almaktadır. Mülteci ve göçmenlerin yaşadığı bu problemlere bir çözüm olarak zaman bankaları önerilmektedir. Zira Ozanne (2010: 9)'a göre, zaman bankaları, mülteci ve göçmenler gibi farklı kültürlerden geldikleri için uyum problemi yaşayanlar için birlik, güven ve dayanışma duygusunu temellendirmektedir. Zaman bankalarının sunduğu bu çözüm, farklı kültürlerden gelen bireylerin yeni beceriler edinmesine, sosyal ve iş çevrelerini genişletmesine ve dolayısıyla ekonomik olarak kimseye muhtaç kalmadan yoksulluktan kurtulmalarına katkı sağlamaktadır.

Sosyal ve ekonomik yaşama uyum sağlama konusunda sıkıntı yaşayan gruplardan biri engellilerdir. 2021 yılında yapılan Nüfus Konut Araştırması'na göre, Türkiye'de en az bir engeli olan 3 yaş üzeri nüfusun oranı %6,9'dır. Bu oran yaklaşık 4.876.000 kişinin en az bir engelini olduğu anlamına gelmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021: 6). Engelli bireylerin engelleri nedeniyle istihdam edilememesi, sosyal yardımlara bağlı kalmalarına ve yoksulluk sorunu ile mücadele etmelerine neden olmaktadır. Ayrıca, eğitim sisteminin engelli olmayan bireylere yönelik düzenlenmesi, engellilerin eğitimde fırsat eşitliğini yakalayamamasına yol açmakta ve bu durum, onların gelecekteki istihdam fırsatlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Engellilere yönelik rehabilitasyon hizmetlerinin yetersizliği ve yüksek maliyetli oluşu, engellilerin toplumla bütünleşmesini zorlaştıran faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Karataş, 2002: 47-52). Bu sorunların çözümü için engelliler zaman bankalarına katılarak yeni beceriler kazanabilir ya da mevcut becerilerini diğer üyelerle paylaşabilir. Hatta zaman bankaları aracılığıyla engellilerin beşeri sermayelerini artırmaya yönelik eğitimler verilerek işgücü piyasalarına katılmaları desteklenebilir.

Ataerkil toplumlarda yaşanan sorunlardan biri, kadınların özel alana hapsedilmesi sonucunda toplumsal, siyasal ve ekonomik hayattan dışlanmalarıdır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırmasına göre, 2022 yılında Türkiye'de 15 yaş ve üzeri istihdam oranı kadınlarda %30,4, erkeklerde ise %65'tir. Kadın ve erkeklerin istihdam oranları açısından bu denli ciddi fark, hem ülke ekonomisi için hem de kadınlar için birçok olumsuz sonuca yol açmaktadır. Dolayısıyla, bu sorunun çözümü için çeşitli sosyal politika önlemleri alınması zorunludur (Küçük Aksu, 2022: 173, TÜİK, 2024b). Kadınların düşük istihdam oranlarını etkileyen birçok faktör olmakla birlikte, bunlardan en önemlilerinden biri görünmeyen bakım emeğidir. Karakaya (2018: 85), 21 ev kadını ile yaptığı derinlemesine mülakatta, katılımcı kadınların %80,95'i ev işlerine çok fazla zaman ayırdıkları için hem kendilerine hem de kişisel bakımlarına zaman ayıramadıklarını ve sosyal etkinliklere katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların görünmeyen emekleri karşılığında herhangi bir ücret almamalarının yanı sıra bu tip sorumlulukların kadının esas göreviymiş gibi davranılması ve kadının işsiz bir birey olarak konumlandırılması, kadının harcadığı emeği değersizleştiren ataerkil bakış açısının bir göstergesidir. 2018 yılında yapılan Nüfus ve Sağlık Araştırması'na göre, Türkiye'de 15-49 yaş aralığındaki kadınların %32'si hem evli olup hem de ücretli çalışmaktadır. Araştırmaya göre, bu yaş grubunda evli olup da herhangi bir ücretli işte çalışmayanların gerekçesi ev işleri ve bakım sorumluluğunun kendilerinde olmasıdır. Ataerkil toplumlarda, çocuk ve yaşlı bakımına ilişkin sorumluluğu kadınların tek başlarına üstlenmesi kadınların işgücü piyasalarına katılmasını engellemektedir. Bunun yanı sıra, işgücüne katılan kadınların bir kısmının, yine ücretli olarak başka bir kadından destek aldığı ya da aile büyüklerinden (kayınvalide, anne vb.) destek aldıkları görülmektedir (Dinçer, 2021; Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2019). Zaman bankaları kadınların yaşadığı bu ikilemin çözümünde önemli bir rol oynamaktadır. Zaman bankaları, kadın üyelerini sosyal açıdan güçlendirerek ev hizmetlerinin gördürülmesine ve kadının görünmeyen emeğini bir değişim aracı haline getirmesine olanak vererek kadınların yeni beceriler kazanmasına katkı sunmaktadır. Ayrıca, ev kadınlarının yaşadığı yalnızlık duygusunun aşılmasında da fayda sağlayan zaman bankaları, kadınların kamusal alanda var olma fırsatı yakalamalarına ve toplumsal cinsiyet kaynaklı eşitsizliklerden bir nebze olsun korunmalarına katkı sağlamaktadır (Muthusamy & Wan Usamah, 2022: 5; Ozanne, 2010: 11).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Temel sosyal politika sorunlarının çözümünde bir öneri olarak sunulan topluluk para birimleri, toplumların kendi kendilerine yardımlaşma ağı kurmalarına ve gönüllülük bilincinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Topluluk para birimlerinden biri olan zaman dolarının kullanıldığı zaman bankaları, üyelerin piyasada geçerli olan ana akım parayı kullanmadan beceri ve hizmet alışverişi yaparak gayri resmi olarak karşılıklı yardımlaşmasını sağlamaktadır. Zaman bankaları, bugün dünyanın pek çok ülkesinde sosyal dışlanmayı engellemeye yönelik politikalar kapsamında kullanılmakta olup, her gruptan insan için çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Geleneksel ekonomiden ziyade sosyal ekonominin yeniden canlanmasını sağlayan zaman bankaları, toplumların sosyal ve ekonomik açıdan sürdürülebilir kalkınma standartları çerçevesinde gelişmesine olanak tanımaktadır. Zamanı değerli bir değişim aracı olarak ele alan zaman bankalarında hizmetler takas usulüyle gerçekleştirilmektedir. Bu sistem, ekonomik açıdan yetersiz olan bireylerin ihtiyaç duyduğu hizmetleri alabilmesine ve bu hizmetin karşılığını, kendi becerisini kullanarak verebilmesine dayanmaktadır. Böylece, hizmet alan birey, minnettarlık duygusu taşımadan ihtiyaçlarını karşılamakta ve toplumsal hayattan dışlanma riskiyle yüzleşmemektedir (Seyfang, 2004: 49).

1980'li yıllardan itibaren yaygınlaşan zaman bankaları, küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin toplumsal yaşamda neden olduğu sorunların çözümünde sıklıkla tercih edilmektedir. Bugün, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, birçok ülkenin karşı karşıya olduğu nüfusun yaşlanması ve bakım sorununa yönelik öneriler, kadın istihdamının artırılması, engelli ve göçmenler gibi grupların dışlanması, NEET gençlerin yaşadığı beceri açığı gibi sorunlar zaman bankaları aracılığıyla hafifletilebilmektedir. Zaman bankaları, işin geleceği tartışmalarına bir alternatif olarak da önem taşımaktadır. Zira, zaman bankalarının, fiziksel ve zihinsel engeli olan bireyler ile ekonomik açıdan pasif durumda olanların sığındığı birer liman olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, zaman bankalarının, istihdam edilmeden önce var olduğu topluma ve ekonomik yaşama uyum sağlama konusunda bireylere önemli yetkinlikler kazandırdığı ve ekonomik para birimlerinin sürdürülebilirliği konusundaki sorulara cevap niteliğinde alternatif bir sistem olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu gibi sistemlerin resmi ve gayri resmi topluluk ağlarını yeniden inşa etmek, sosyal sermayeyi güçlendirmek ve bireylerin refahını artırmak gibi katkıları da bulunmaktadır (Boyle, 2014; Collom ve ark., 2012: 3).

Dijitalleşmenin giderek arttığı günümüzde, zaman bankaları uygulamalarının çevrimiçi platformlar aracılığıyla erişilebilir hale gelmesi, her kesimden bireyin bu sisteme erişebilmesini kolaylaştırmaktadır. Kapitalist ekonomik sistemin yerleştiği dünya düzeninde, ekonomik kriz dönemlerinde sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve toplumsal bağların güçlendirilmesi konusunda zaman bankalarına büyük roller düşmektedir. Ayrıca, salgın hastalıkların ve pandemilerin artmasıyla birlikte, birçok ülkede dijitalleşme ve yerel dayanışma ihtiyacı artmış, bu da hizmetlerin takas yoluyla sunulmasının ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesinin önem kazanmasına yol açmıştır (Del Moral & Pais, 2015).

Neo-liberal ekonomik politikaların ve küreselleşmenin neden olduğu derin eşitsizliklerin her geçen gün giderek arttığı ve bazı grupların dezavantajlı konuma geldiği bilinmektedir. Çalışmanın amacı, zaman bankalarının Türkiye'deki sosyoekonomik sorunlarının çözümündeki potansiyelini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, Türkiye'deki sosyal dışlanma, işsizlik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yaşlanma, beceri açığı, göçmen sorunu gibi sorunların varlığı istatistiki verilerle açıklanmış ve zaman bankaları bu sorunların çözümünde etkili bir politika tedbiri olarak önerilmiştir. Zaman bankaları, bu gruplardan biri olan kadınların, hem kamusal hem de özel alanda yaşadığı toplumsal cinsiyet kaynaklı eşitsizlikler ve bakım yükünün giderilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yine, benzer gruplardan biri olan engelli ve yaşlı bireylerin yaşadığı ayrımcılıktan kurtulmaları ve bakım odaklı politikaların tasarımında zaman bankalarının önemi tartışılmazdır. Bununla birlikte NEET gençlerin ve göçmenlerin/mültecilerin yaşadıkları işsizlik ve ekonomik sorunların çözümünde zaman bankaları önemli birer araç olarak kullanılmalıdır. Türk literatüründe, zaman bankalarını sosyal sorunların çözümü bağlamında ele alan akademik çalışmaların sayıca yetersiz olması ve sosyal politika sorunlarının çözümüne farklı bir bakış açısı sunması açısından, çalışmanın literatüre önemli katkı sunacağı düşünülmektedir.

Zaman bankalarının, dezavantajlı grupların maruz kaldığı eşitsizlik ve sosyal dışlanmayı azaltma potansiyeli, göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir etkiye sahiptir. Ancak, bu sistemin sürdürülebilirliği toplumun her kesiminden gelen bir katılıma ve desteğe bağlıdır. Zaman bankaları, Türkiye’de sosyoekonomik sorunların çözümünde her ne kadar önemli bir argüman olarak sunulsa da, bu modelin başarılı olabilmesi için ekonomik ve sosyal hayatın zaman bankasına uyumlu bir hale getirilmesi gerekmektedir. Türkiye için önerilen zaman bankası sistemi, toplumdaki bireylerin refah seviyelerinin artması ve hizmetlerin daha kaliteli ve eşit bir şekilde sunulmasında önemli roller oynayabilir. Ancak, zaman bankası modelinin başarılı olabilmesi için devlet, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler işbirliği yapmak zorundadır. Bununla birlikte, zaman bankalarının sosyal hayata uyum sağlayamadıkları için becerisini sunamayan bireylerin becerilerini sunma fırsatı verdiği düşünüldüğünde, ülke kalkınması için çok önemli olduğu unutulmamalıdır.

Zaman bankalarının uygulanması konusunda önemli hususlardan biri, sistemsel yapılarından kaynaklanan finansal ve sosyal risklerin çözülmesinin zorunluluğudur. Zira, bu sistemsel sorunlar çözülmeden, güdük şekilde hayata geçirilen bir zaman bankası projesinin başarısız olma olasılığı oldukça yüksektir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). *Engelli ve yaşlı istatistik bülteni Temmuz-2021*. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi: https://www.aile.gov.tr/media/88684/eyhgm_istatistik_bulteni_temmuz2021.pdf
- Arman, A. (2015, Kasım 10). Zumbara'ya katıl. *Hürriyet*. Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ayse-arman/zumbara-ya-katil-28471229>
- Arun, Ö. (2023). *Türkiye’de yaşlılara yönelik şiddet, ihmal, istismar ve yaş ayrımcılığı*. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.
- Boyle, D. (2005). *Sustainability and social assets: The potential of time banks and coproduction*. In Grassroots Innovations for Sustainable Development conference, UCL London.
- Boyle, D. (2014). *The potential of time banks to support social inclusion and employability*. JCR Scientific and Policy Reports.
- Cahn, E. (2000). *No more throw-away people: The co-production imperative*. Washington DC: Essential Books.
- Cansever, E. B., & Namal, Ö. Ü. M. K. (2019). İşgücünün görünmeyen dezavantajlıları: Ne işte ne de eğitimde olmayan gençler. M. Koçancı & H. Yerlikaya (Ed.), *Sosyal Politika ve Çalışma İlişkilerinde Güncel Sorunlar II kitabı* içinde (s.111–134). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Collom, E. (2008). Engagement of the elderly in time banking: The potential for social capital generation in an aging society. *Journal of Aging & Social Policy*, 20(4), 414-436. <https://doi.org/10.1080/08959420802186282>
- Collom, E., Lasker, J., & Kyriacou, C. (2012). *Equal time, equal value: Community currencies and time banking in the US*. New York: Routledge
- Del Moral, L., & Pais, I. (2015). Collaborative economy and the digitalization of timebanking: Opportunities and challenges. *Studi di sociologia*, 3–21.
- Department of the Environment, Transport and the Regions (DETR). (2000). Indices of multiple deprivation.
- Devitt, K. (2009). Defining a Framework for sustainable time banking to assist developing and established time banks in strengthening the core economy (Master's thesis, University of East Anglia). Retrieved from <https://timebanking.org/wp-content/uploads/2020/05/Defining-a-Framework-for-Sustainable-Timebanking.pdf>
- Dinçer, Y. (2021). Görünmeyen Emek. Erişim adresi: <https://feministbellek.org/gorunmeyen-emek/>
- FasterCapital (2024, April 17). Social capital: Enhancing social capital with time banking initiatives, Retrieved from <https://fastercapital.com/content/Social-Capital--Enhancing-Social-Capital-with-Time-Banking-Initiatives.html#Examples-of-Successful-Time-Banking-Initiatives>
- Glynos, J., & Speed, E. (2012). Varieties of co-production in public services: Time banks in a UK health policy context. *Critical Policy Studies*, 6(4), 402–433. <https://doi.org/10.1080/19460171.2012.730760>

- Gürsoy Çuhadar, S. (2020). Yaşlanan nüfusa çözüm önerisi olarak aktif yaşlanma yaklaşımı: Eleştiriler ve olası endeks için Türkiye önerileri. *Journal of Social Policy Conferences*, (79), 361–397. <https://doi.org/10.26650/jspc.2020.79.0004>
- Güzel, A. (2013). Zumbara: Parayı Değil, Zamana Paylaşmak. *Türkiye’de Gönüllülük: Gönüllülüğün Rolünün ve Katkılarının Keşfedilmesi* (ss.99-100). Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çeviren). <https://tusev.org.tr/wp-content/uploads/2024/06/Gonulluluk.pdf>
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). *2018 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK.
- Hourexchange. (t.y.). *Mission*. Retrieved from <https://www.hourexchangeportland.org/mission.htm>
- Karakaya, H. (2018). Görünmez emek ve ev kadınları. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 73–94.
- Karataş, K. (2002). Engellilerin toplumla bütünleşme sorunları bir sosyal politika yaklaşımı. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 2(2), 43–55.
- Küçük Aksu, S. (2022). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkiye’de eğitim ve kadın istihdamına yansımaları. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 159–177.
- Lee, Gary R. (1985). Kinship and the social support of the elderly: The case of the United States. *Ageing & Society*, 5(1), 19–38.
- Miller, J. (2008). Teruko Mizushima: pioneer trader in time as a currency. *Intersections: Gender and Sexuality in Asia and the Pacific*, 17. Retrieved from <http://intersections.anu.edu.au/issue17/miller.htm>
- Muthusamy, N., & Wan Usamah, W. A. (2022). *Exploring the Potential of Time Banks in an Ageing Malaysia*. Knowledge Resources Institute.
- Mülteciler Derneği (2024). *Türkiye’deki Suriyeli sayısı Şubat 2024*. Erişim Adresi: <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi>
- Ng, T. K. C., Yim, N. T. S., & Fong, B. Y. F. (2020). Time banking for elderly in Hong Kong: Current practice and challenges. *Asia-Pacific Journal of Health Management*, 15(2), 23–29. doi:10.24083/apjhm.v15i2.375
- Oza, P. V. (2020). *Timelinks US: A timebanking project to protect the elderly*. Long Beach: California State University.
- Ozanne, L.K. (2010). Learning to exchange time: Benefits and obstacles to time banking. *International Journal of Community Currency Research*, 14, 1–16.
- Rushey Green Time Bank. (2020). Rushey Green Time Bank annual review 2019/20. Retrieved from https://www.rgtb.org.uk/_files/ugd/7db68e_6e3c3b35c263404a8182542971bbb35d.pdf
- Rushey Green Time Bank. (t.y.). *About*. Retrieved from <https://www.rgtb.org.uk/about> 024
- Seyfang, G. (2002). Tackling social exclusion with community currencies: learning from LETS to time banks. *International Journal of Community Currency Research*, 6(1), 1–11.
- Seyfang, G. (2003). Growing cohesive communities one favour at a time: social exclusion, active citizenship and time banks. *International Journal of Urban and Regional Research*, 27(3), 699–706. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00475>
- Seyfang, G. (2004). Working outside the box: Community currencies, time banks and social inclusion. *Journal of Social Policy*, 33(1), 49–71. <https://doi.org/10.1017/S0047279403007232>
- Singh, S. (2017). The evolution of giving: An exploration of time banking as a community development instrument. Senior Theses, 188. Retrieved from https://scholarcommons.sc.edu/senior_theses/188
- TBUK. (2021). *Annual report June 2021*. Retrieved from <https://timebanking.org/wp-content/uploads/2021/09/Timebanking-UK-Annual-Report-2021-FINAL-V.7-2-1.pdf>
- Therpo, D. (2018, March 21). Time banking helps build individuals, organizations and communities. *Forbes*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/devinthorpe/2018/03/21/time-banking-helps-build-individuals-organizations-and-communities/?sh=3ee7fcf45ba4>
- Timebank Santacruz. (t.y.). *Timebanking international*. Retrieved from <https://timebanksantacruz.org/global>
- Timebanks.org . (t.y.a). *Who we are*. Retrieved from <https://timebanks.org/who-we-are-overview>
- Timebanks.org. (t.y.b). *About us*. Retrieved from <https://timebanks.org/about-us>
- Timebanks.org. (t.y.c). *What we do*. Retrieved from <https://timebanks.org/about-us/what-we-do>

- Tolgay, C., & Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1680–1707. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.1121889>
- TÜİK. (2024a). *İstatistiklerle yaşlılık 2023*. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2023-53710#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Ya%C5%9F%C4%B1%20n%C3%BCfus%20olarak%20kabul%20edilen,10%2C2'ye%20y%C3%BCkseldi>
- TÜİK. (2024b). *İstatistiklerle kadın 2023*. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675>
- Whitham, M. M., & Clarke, H. (2016). Getting is giving: Time banking as formalized generalized exchange. *Sociology Compass*, 10(1), 87–97. <https://doi.org/10.1111/soc4.12343>
- Williams, C. C. (2000) Are local currencies an effective tool for tackling social exclusion?. *Town and Country Planning*, 69(11), 323–325.
- Yuan, C. W. T., Hanrahan, B. V., & Carroll, J. M. (2018). Is there social capital in service exchange tools?: Investigating timebanking use and social capital development. *Computers in Human Behavior*, 81, 274–281. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.12.029>

Etik Beyanı : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulmuştur. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları : Sosyal Politika Sorunlarının Çözümünde Alternatif Yaklaşım Olarak Zaman Bankaları: Türkiye İçin Öneriler adlı çalışmanın her aşamasında yazarlar ortak katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı: %50, 2. yazarın katkı oranı %50'dir.

Çıkar Beyanı : Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür (Varsa) : Yayın sürecinde katkısı olan hakemlere ve editör kuruluna teşekkür ederiz. Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluşun destek alınmamıştır.

Ethics Statement : Ethical rules were followed in all preparation processes of this study. If a contrary situation is detected, ÖHÜİBF Journal has no responsibility and all responsibility belongs to the authors of the study.

Author Contributions : The authors made joint contributions at every stage of the study titled Time Banks As An Alternative Approach In Solution of Social Policy Problems: Recommendations For Turkey Contribution rate of the 1st author: 50%, contribution rate of the 2nd author is 50%.

Conflict of Interest : There is no conflict of interest between the authors.

Acknowledgement : We would like to thank the referees and the editorial board who contributed to the publication process. The study did not receive support from any institution or organization.
